

opremljeni i obučeni, kolika nam je plata, mora se raditi najbolje što umijemo. Tako se i ponašamo, iako su nam često i životi u opasnosti”, zaključuje Darmanović.

Željko Darmanović, komandir kolašinskih vatrogasaca: „U oko 30 do 40 odsto akcija idemo neopremljeni. Kada smo prije mjesec ispod mosta Pjenavac izvlačili tijela nastradalih u saobraćajnoj nesreći, samo trojica pripadnika službe su imali 'ribarske' čizme. Sva tri para su bila probušena. Da dodam i da smo jedan par od tih pozajmili. Nemamo ni ronilačka odijela“

Njegove kolege i on su svjesni da je oprema koja im treba vrlo skupa, teško je izdvojiti novac za nju. Takođe, ta skupa oprema može biti mjesecima neupotrijebljena. Ipak, očekuju više, a zahvalni su i na onome što su dobili. Velika olakšica im je to što imaju tri moderna vatrogasna vozila. Jedno je kupila lokalna uprava prije devet godina, a tri su dobili od Vlade. Zahvaljujući tome, kaže komandir službe zaštite i spasavanja, stigli su na udaljene i nepristupačne terene opštine. I spasili mnoge živote.

„Nijesu to obična radna mjesta. Ne sjedimo u kancelarijama. Svakog trenutka u bilo koje doba dana i noći mogli bismo biti pozvani u neku akciju“, podsjeća Darmanović. I napominje: „Naši problemi nijesu skorašnji. Godinama su isti. Ni od jedne vlasti ne očekujemo da za dan riješi sve što nam nedostaje, ali očekujemo razumijevanje i brigu. Govorim u svoje ime, ali mislim da je to stav i mojih kolega. Novinari često izostave naša imena u izvještajima iz rizičnih akcija. Nerijetko smo na meti neopravdanih kritika. Sve to nije nikad umanjilo naš entuzijizam“. Srećom.

Dragana ŠĆEPANOVIĆ

BUĐUĆNOST ROMSKOG JEZIKA U CRNOJ GORI

Samo deklarativno

Pored deklarativnog zalaganja vlasti i dalje je, kada je u pitanju romski jezik, neispunjena zakonska i ustavna norma da manjinski narodi i zajednice „imaju prava na školovanje na svom jeziku na svim stepenima vaspitanja i obrazovanja“

rješavanju pitanja romskog jezika u Crnoj Gori.

U tom cilju je sredinom ove nedjelje u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava održan sastanak na kojem je predstavljen nacrt Romskog rječnika. Predstavnici romskog civilnog sektora, na čelu sa Romskim savjetom, pozdravili su ovu inicijativu, ukazujući na pozitivan primjer susjedne Hrvatske gdje na Sveučilištu u Zagrebu postoji katedra za romski jezik.

I pored dobre volje svih učesnika, kako nezvanično saznajemo, ipak je mala vjerovatnoća da će romsko-crnogorski rječnik doživjeti svjetlost dana.

Tako će i dalje ostati neispunjena obaveza iz Zakona o obrazovanju i

Da bi se očuvao identitet bilo kod naroda, jezik igra najvažniju ulogu. Ukoliko nije standardizovan, može doći do gubljenja identiteta”, naveo je **Leon Gjokaj**, zamjenik ministra za ljudska i manjinska prava na ovonedjeljnom sastanku na kome je predstavljen nacrt Romskog rječnika. Kazao je da će Ministarstvo za ljudska i manjinska prava raditi na

HRVATSKA KAO POZITIVAN PRIMJER

Primjer Hrvatske pokazuje da kada ima političke volje mogu se napraviti pravi koraci u zaštiti manjinskih interesa. Već nekoliko godina romski jezik uči se i izučava na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, na Katedri za indologiju i dalekoistočne studije.

Profesor Ljatif Demir to ističe i kaže da to nigdje u svijetu nije tako riješeno, već je romski jezik obično na marginama nekih drugih odsjeka i katedri. Navodi i primjere: na Alkon Univerzitetu u Parizu, romski jezik je na odsjeku za orijentalne studije, u Bukureštu na Pedagogiji, u Skoplju na Komparativnoj književnosti, u Njiri na odsjeku za Slavističke jezike.

U Zagrebu se sada radi i na otvaranju magistarskih studija i diplomskih studija romistike. Prvi put se postavlja romistika kao naučna grana koju će izučavati najmanje dvadesetak studenata svake godine i koji će potom moći da magistriraju na romistici.

• **LJATIF DEMIR:** Romski je jedan od najstarijih jezika

Ustava koji predviđaju da manjinski narodi i zajednice „imaju prava na školovanje na svom jeziku” na svim stepenima vaspitanja i obrazovanja.

Naš sagovornik, član upravnog odbora Romskog Savjeta **Senad Sejdović** upozorava da se to pravo ne poštuje kada su u pitanju Romi. On navodi da je standardizacija romskog jezika nužna i da će bez nje sve biti uzalud.

„Jedna stvar je zaboraviti svoj maternji jezik, to je po meni najgori oblik asimilacije, što je u većini moj narod i pretrpio. S druge strane su obaveze koje je država dužna da ispuni da bi svi imala jednaka prava”.

Prema podacima UNESCO-a iz 2000. godine romski jezik je jedan od 30 najugroženijih jezika na svijetu i prijeti mu izumiranje

i to u bliskoj budućnosti. Razlozi su brojni - Romi žive prostorno raspršeni širom svijeta, takođe velike romske skupine koje žive u Evropi vjekovima su živjele razdvojene i bile su izložene različitim kulturnim i jezičkim uticajima.

U većini evropskih zemalja Romi su neprihvaćeni i nepriznati kao nacionalna manjina. U novije vrijeme upravo se jezik prepoznaje kao glavni stub afirmativne akcije oko romskog

Kako Monitor nezvanično saznaje mala vjerovatnoća da će romsko-crnogorski rječnik doživjeti svjetlost dana

identiteta, oko kojeg stručnjaci nastoje izgraditi strategiju koja će Romima izgraditi bolju budućnost.

Upravo jezik najbolje pripovijeda priču o Romima i njihovom putu iz Indije prema Zapadu. Sagovornik *Monitora* prof. dr sc **Ljatif Demir**, koji predaje na odsjeku za Indologiju i dalekoistočne studije na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, govori o tome.

„Romski jezik je indoarijski jezik. Kada govorimo o indoarijskom jeziku, tada govorimo o skupini od 500 srodnih jezika koji se govore duž Indije, Pakistana i Bangladeša, i u drugim južnoazijskim zemljama, jezici koji tu spadaju su Hindu, Urdu, Bengali i Gudžarati”.

Interessant podatak koji profesor Demir navodi jeste da oni potiču iz Centralne indijske oblasti. Najpoznatiji Indoarijski jezik je Sanskrit, drevni indijski jezik, jedan od najstarijih pisanih jezika u svijetu.

Profesor Demir kaže da romski jezik potiče iz sanskrita, te da je jedan od najstarijih jezika kojim se govorilo i između 1500 p.n.e i 500 godine p.n.e.

Mentor profesora Demirija, prof. **Rajko Đurić**, autor prvog Pravopisa romskog jezika u svijetu, naveo je da je „romski jezik jedan od suštinskih elemenata nacionalnog i kulturnog identiteta Roma i da iz tih razloga negiranje ili osporavanje romskog jezika u bilo kom obliku je negiranje i osporavanje identiteta Roma, njihovih ljudskih prava i sloboda koja su im zagarantovana mnogobrojnim međunarodnim konvencijama”.

U svijetu se ulažu naponi da se romski jezik sačuva od izumiranja. U Crnoj Gori još nijesu napravljeni ni prvi koraci.

Serdan BAFTIJARI

ERSTE Stiftung

*Fellowship for Journalist of Roma/Ashkali/Egyptian Origin 2014-2015
This project has been supported by ERSTE Foundation*